
Obsah

Předmluva.....	9
1 Anatomie	11
2 Jazyk, spodina a dutina ústní	39
3 Orofarynx.....	71
4 Hrtan a hypofarynx.....	87
5 Fonochirurgie hrtanu (Betka J., Černý E., Mrzena L.)	123
6 Trachea a mediastinum	147
7 Jícen	161
8 Krk.....	169
9 Slinné žlázy.....	203
10 Štítná žláza.....	213
11 Rekonstrukční operace	221
Literatura	239
Rejstřík.....	248

1

Anatomie

1.1 Krajiny hlavy a krku	12	1.23 Dutina ústní se zvednutým jazykem	24
1.2 Počáteční úponová místa svalů hlavy	12	1.24 Vchod do hrtanu	25
1.3 Úpony a odstupy svalů na lebeční spodině	13	1.25 Hrtan, štítná chrupavka a štítná žláza	25
1.4 Dolní čelist	13	1.26 Chrupavky, vazy a klouby hrtanu zředu	26
1.5 Úpony a odstupy svalů na vnitřní straně dolní čelisti	14	1.27 Chrupavky, vazy a klouby hrtanu zleva	26
1.6 Svaly a fascie krku (příčný průřez)	14	1.28 Svaly hrtanu zleva	27
1.7 Povrchové svaly krku a hrudníku	15	1.29 Svaly hrtanu zezadu	27
1.8 Svaly obličje	15	1.30 Dutina hrtanu	28
1.9 Svaly krku zředu	16	1.31 Vazy hrtanu (sagitální řez)	28
1.10 Svaly krku zleva	16	1.32 Sagitální průřez hrtanem, hltanem, tracheou a horní částí jícnu	29
1.11 Svaly krku zleva a svalstvo jazyky	17	1.33 Jícen	29
1.12 Svaly hltanu	18	1.34 Tepny hlavy	30
1.13 Svaly hltanu a jazyka	18	1.35 Tepny hlavy, krku a pletence pažního	30
1.14 Sagitální řez dutinou ústní a hrtanem	19	1.36 Žíly hlavy	31
1.15 Svaly jazyka	19	1.37 Žíly hlavy, krku a pletence pažního	33
1.16 Žvýkáci svaly	20	1.38 Nervy krku	34
1.17 Svaly hltanu zezadu	20	1.39 Větvění nervů hlavy a lícního nervu	35
1.18 Svaly hltanu a hrtanu zezadu	21	1.40 Nervy hlavy a krku	36
1.19 Žlázy ústní dutiny I	22	1.41 Nervy krku a hrudního pletence	37
1.20 Žlázy ústní dutiny II	23	1.42 Schéma průběhu a větvení n. vagus, n. glossopharyngeus a n. hypoglossus	38
1.21 Hltanová branka a jazyk	23		
1.22 Dutina ústní	24		

11

Rekonstrukční operace

11.1 Kožně-svalový pectorální lalok 221	11.3 Hlasová protéza
11.2 Náhrada faryngu	po totální laryngektomii 235
a cervikálního jicnu jejunem 229	

11.1 Kožně-svalový pectorální lalok

Myokutánní (svalově-kožní) lalok je ukotven na dominantní axiální arteriovenózní cirkulaci, která pochází z cévního kmene, který je umístěn na spodině rotovaného laloku.

Axiální céva má větvičky (perforátory), které zasobují sval a kůži. Příkladem myokutánního laloku je lalok z m. pectoralis major.

- 1 – M. deltoideus
- 2 – M. pectoralis major
- 3 – M. serratus anterior
- 4 – M. latissimus dorsi
- 5 – M. obliquus externus
- 6 – Arcus aortae

- 7 – Truncus brachiocephalicus
- 8 – A. subclavia dextra
- 9 – A. carotis communis dextra
- 10 – A. carotis communis sinistra
- 11 – A. subclavia sinistra
- 12 – A. acromialis
- 13 – A. thoracoacromialis
- 14 – Pectorální větev a. thoracoacromialis
- 15 – A. thoracica lateralis
- 16 – Pharyngostoma
- 17 – Tracheostoma
- 18 – Tunel
- 19 – Svalová část kožně svalového laloku
- 20 – Kožní část kožně svalového laloku
- 21 – Podminovaná část

2

Jazyk, spodina a dutina ústní

2.1 Adenotomie.....	40	2.13 Chirurgická rekonstrukce	
2.2 Tonzilektomie v místní anestezii.....	41	při poruše velopalatinálního uzávěru.....	56
2.3 Tonzilektomie v celkové anestezii.....	43	2.14 Faryngeální lalok při rekonstrukci patra.....	57
2.4 Paratonzilární absces.....	44	2.15 Rekonstrukce úplného rozštěpu patra.....	58
2.5 Incize submentálního abscesu.....	45	2.16 Rekonstrukce neúplného rozštěpu patra.....	60
2.6 Exstirpace ranuly spodiny ústní.....	46	2.17 Uvulopalatoplastika.....	61
2.7 Resekce hemangiomu jazyka.....	47	2.18 Exstirpace dysplázie jazyka a spodiny ústní	
2.8 Resekce karcinomu hrany jazyka.....	47	a sliznice tváře.....	65
2.9 Exstirpace karcinomu těla, hrany		2.19 Exstirpace benigního nádoru	
a špičky jazyka.....	48	v oblasti tvrdého patra.....	66
2.10 Resekce karcinomu spodiny ústní.....	50	2.20 Exstirpace benigního nádoru	
2.11 Resekce karcinomu spodiny ústní		v oblasti měkkého patra.....	67
s plastikou kožním štěpem.....	50	2.21 Exstirpace benigního nádoru malé slinné žlázy	
2.12 Marginální resekce mandibuly a spodiny ústní		s lokalizací v měkkém patře.....	67
a parciální resekce jazyka pro karcinom		2.22 Resekce karcinomu měkkého patra.....	68
spodiny ústní.....	52	2.23 Resekce maligního nádoru malé slinné žlázy	
		s lokalizací na měkkém a tvrdém patře.....	69

Obč. 2 – Uchopnutí mandibulní zoubkování prstami nebo Maršalovou špičkou, pozorování stavu jazyka

3

Orofarynx

3.1 Karcinom orofaryngu	71
3.2 Transmandibulární buko-faryngektomie pro karcinom orofaryngu.....	72
3.3 Parciální mandibulektomie s buko-faryngektomií pro karcinom orofaryngu	79
3.4 Submandibulární laterální faryngotomie a resekce laterální stěny orofaryngu a parciální resekce jazyka pro karcinom orofaryngu.....	83
3.5 Mediální mandibulotomie s mediální glossotomií s resekcí kořene jazyka.....	85

3.1 Karcinom orofaryngu

Základní postupy a základní výkony při operacích rakoviny orofaryngu:

1. Intraorální resekce – rozšířená tonsilektomie (tato operace má nyní spíše historický význam a její indikace v současné době pro rakovinu tonzily je výjimečná).
2. Mandibulu protínající operace a buko-faryngektomie
  - a) přístupová cesta laterální osteotomie
  - b) paramediální osteotomie
  - c) mediální osteotomie

3. Operace s částečnou resekcí mandibuly (parciální mandibulektomií) a s buko-faryngektomií
4. Mandibulu šetřící operace s buko-faryngektomií
  - a) laterální faryngotomie
  - b) mediální faryngotomie

Jaký konkrétní přístup zvolíme je závislé na lokalizaci a rozsahu tumoru. Operace orofaryngu je doprovázena patřičnými výkony na uzlinovém aparátu, tedy různými typy blokových disekcí.

4

Hrtan a hypofarynx

4.1 Nepřímá laryngoskopie.....	88	4.3 Hrtanová traumata	97
4.2 Přímá laryngoskopie (mikrolaryngoskopie)	89	4.4 Parciální frontální (vertikální) laryngektomie s epiglottoplastikou (dle Sedláčka)	99
4.2.1 Cysty hlasivek.....	91	4.5 Parciální frontolaterální laryngektomie a hemilaryngektomie	104
4.2.2 Ventrikulární cysty.....	91	4.6 Parciální horizontální supraglottické laryngektomie.....	105
4.2.3 Epiglotické cysty.....	92	4.7 Rozšířená parciální horizontální supraglottická laryngektomie.....	111
4.2.4 Polyp hlasivek.....	92	4.8 Totální laryngektomie	112
4.2.5 Reinkeho edém.....	92	4.9 Parciální faryngektomie s totální laryngektomií	118
4.2.6 Hemoragie hlasivky	93	4.10 Totální laryngektomie, totální faryngektomie a parciální ezofagektomie	119
4.2.7 Kontaktní granulom a vřed na processus vocalis.....	93		
4.2.8 Papilom hrtanu.....	93		
4.2.9 Laryngokéla hrtanu.....	93		
4.2.10 Jednostranná paréza hlasivky.....	94		
4.2.11 Synechie hlasivek.....	95		

5

Fonochirurgie hrtanu

(Jan Betka, Ervín Černý, Lubor Mrzena)

5.1 Anatomické poznámky.....	124	5.3.5 Lateralizace arytenoidní chrupavky (operace dle Woodmana).....	138
5.2 Tyroplastiky I. typu.....	125	5.4 Tyroplastiky III. typu	138
5.2.1 Medializace hlasivky (silikonový implantát)	125	5.4.1 Vertikální resekce štítné chrupavky.....	138
5.2.2 Reinervace při jednostranné paréze hlasivky	127	5.5 Tyroplastiky IV. typu	140
5.2.3 Anastomóza mezi ansa cervicalis n. hypoglossi a n. laryngeus recurrens	128	5.5.1 Proloužení ploténky štítné chrupavky s pomocí vertikálně uloženého implantátu	140
5.2.4 Addukce arytenoidní chrupavky	129	5.5.2 Laryngoplastika přední komisury (dle Le Jeune)	141
5.3 Tyroplastiky II. typu	133	5.5.3 Laryngoplastika přední komisury (dle Tuckera).....	142
5.3.1 Zkrácení štítné chrupavky	133	5.5.4 Proloužení štítné chrupavky transpozicí přední komisury (dle Tuckera).....	142
5.3.2 Relaxace a lateralizace hlasivky.....	135	5.5.5 Krykotiroidní přiblížení.....	143
5.3.3 Rozšíření přední komisury	135		
5.3.4 Lateralizace hlasivky	137		

Fonochirurgické operační výkony

Tyroplastiky patří do souboru fonochirurgických operací. Výkon se provádí na štítné chrupavce, přičemž se řeší buď postavení hlasivek, nebo jejich na-

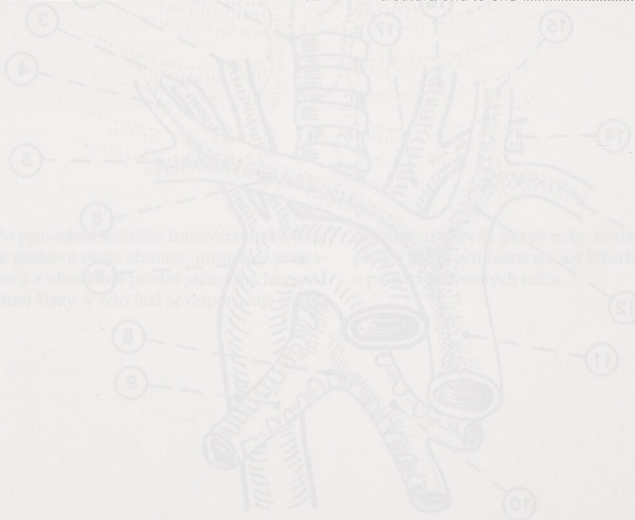
pětí, aniž by bylo narušeno vnitřní perichondrium hrtanu. Metodu zavedl v roce 1974 Japonec N. Isshiki a od té doby doznala řadu obměn a vylepšení. Podle operačního postupu dělíme tyroplastiky na typ I., II., III. a IV.

6.1 Mediastinoskopie

6

Trachea a mediastinum

6.1 Mediastinoskopie	148	6.4 Tracheostomie	153
6.2 Koniotomie (krikotyroidektomie)	151	6.5 Resekce tracheální stenózy	
6.3 Koniopunkce	152	a sutura end to end	156

- 8 – Bifurkace tracheae
9 – Bifurkace sin.
10 – Bifurkace dx.
11 – V. cava superior
12 – Truncus brachiocephalicus venosus dx.
13 – A. subclavia dx.
14 – A. subclavia dx.
15 – V. jugularis int. sin.
16 – A. carotis communis dx.
17 – Truncus brachiocephalicus anterior dx.
- 8 – Bifurkace tracheae
9 – Bifurkace sin.
10 – Bifurkace dx.
11 – V. cava superior
12 – Truncus brachiocephalicus venosus dx.
13 – A. subclavia dx.
14 – A. subclavia dx.
15 – V. jugularis int. sin.
16 – A. carotis communis dx.
17 – Truncus brachiocephalicus anterior dx.

8

Krk

8.1 Vrozené laterální krční píštěle a cysty	170	8.7 Exstirpace tumoru glomus vagale.....	177
8.2 Resekce kompletní laterální krční píštěle ze III. a IV. žaberní šterbiny	171	8.8 Exstirpace parafaryngického tumoru	179
8.3 Exstirpace mediální krční cysty	172	8.9 Resekce zevní laryngokély	182
8.4 Exstirpace ductus thyroglossus persistens	174	8.10 Chirurgická léčba zářetlivých komplikací v trigonum caroticum a parafaryngickém prostoru.....	184
8.5 Resekce branchiogení cysty	174	8.11 Blokové disekce krčních uzlin	187
8.6 Exstirpace tumoru glomus caroticum	175		

Slinné žlázy

9.1 Superficiální parotidektomie	204	9.4 Rekonstrukce ústí ductus parotideus	208
9.2 Totální parotidektomie se šetřením ličního nervu	207	9.5 Sutura přerušného ductus parotideus.....	209
9.3 Rekonstrukce n. VII po parotidektomií	208	9.6 Exstirpace sialolitů přiušní žlázy	209
		9.7 Exstirpace sialolitů podčelistní žlázy	210

10 Štítná žláza

10.1 Tyroidektomie (strumektomie).....	214	10.3 Exstirpace nádoru	
10.2 Hemityroidektomie	219	příštítného tělíska	220